

podium

Verzet opereerde onder onvoorstelbare druk

De Knokploeg-Westland heeft vreselijke dingen gedaan. Maar om het hele verzet over een kam te scheren, gaat te ver.

Geert C. Hovingh

historicus en biograaf van de Drentse verzetsstrijder Johannes Post

Het is een oud-vaderlandse wijsheid, dat van die ene rotte appel in de mand die het overige fruit te schand maakt. Maarten van Buuren heeft een nieuwe variant op deze wijsheid bedacht (*Trouw*, 15 oktober): hij ontdekte een rotte appel in de mand, en zie: alle andere appels waren het onmiddellijk ook!

Hij schreef een boek over de Knokploeg Westland en ontdekte daarbij dat de groep zich behalve met dapper verzetswerk ook – of misschien wel voornamelijk – had bezig gehouden met ordinaire roof, liquidaties en een gruwelijke naoorlogse afrekening. Een vreselijk verhaal, waar de daders na de oorlog te gemakkelijk mee zijn weggekomen. Het geval Knokploeg-Westland was zeker geen uitzondering. Maar om daarmee nu het gehele verzet over een kam te scheren gaat te ver.

De Stichting LO-LKP, de voortzetting van de belangrijkste verzetsorganisatie van gereformeerde origine, heeft zich na de oorlog ingezet voor het in standhouden van de nagedachtenis van haar in de oorlogsjaren omgekomen leden en de hulp aan hun nabestaanden. Om die reden schreef de organisatie alle verzetsgroepen aan met het verzoek om informatie te geven over de gesneuvelde verzetsmensen en over het reilen en zeilen van de verzetsgroep. Die gegevens werden gebruikt voor de publicatie van beide delen van 'Het Grote Gebod'.

In het eerste deel wordt de ontstaansgeschiedenis van de LO-LKP beschreven en per provincie het opere-

WO II: Blokjes worden uit de tramrails gehaald, voor in de kachel.

Boeren beroven is niet goed te praten, maar er was honger

ren van de belangrijkste verzetsgroepen. Het tweede deel handelt over specifieke onderdelen van het verzet waarbij gevoelige zaken als liquidaties en de karaktervorming in het illegale werk niet werden gemeden. Uiteraard werd sterk de nadruk gelegd op de levensbeschouwelijke achtergrond van het verzet.

Bepaalde zaken werden niet vermeld. Deels omdat het voormalig verzet lange tijd een nadrukkelijk stilzwijgen heeft bewaard, met name waar het liquidaties betrof of – zoals bij 'Putten' – uit schaamte over de onvoorstelbare gevolgen van een en-

kele verzetsactie. Men vreesde niet helemaal onterecht voor mogelijke gevolgen na de oorlog.

Berooving van boeren door KP-Westland valt niet goed te praten, maar het was wel de hongerwinter. In Rotterdam en Den Haag stierven mensen als ratten. Als er dan boeren in de buurt over voldoende voedsel beschikten, kon dat alleen maar doordat ze dat buiten het distributiecircuit hielden om er zelf dik aan te verdienen. Terecht dat die boeren werden aangepakt.

Dat het verzet zich dat voedsel zou hebben toegeëigend om er zelf dik aan te verdienen lijkt mij nogal onwaarschijnlijk. Dat zulke praktijken eerder regel waren dan uitzondering waren, geloof ik eenvoudigweg niet.

Zijn er dan geen verzetslieden doorgedraaid, in of na de oorlog? Zeker. En ja, er waren er ook voor wie de oorlog feitelijk een groot avontuur was, tot en met het willekeurig ombrengen van echte of vermeende verraders toe. Maar dan vergeten we de onvoorstelbare druk waaronder zulke mensen stonden, de geraffineerde opsporingsmethoden van Si-Po en SD met hun V-Männer, het verraad van foute politiemensen en NSB'ers, het verdriet om gesneuvelde kameraden, de vermoeidheid, het voortdurend op de vlucht zijn ver weg van geliefden en gezinnen.

Hierdoor vervaagden inderdaad normen en waarden. Dat praat ik niet goed. Ik vraag wel om begrip voor al die mannen en vrouwen die zich hebben ingezet voor hun vervolgde medemensen, omdat ze dat zagen als gehoor geven aan het *Gebot der Stunde*, daarbij hun eigen leven riskerend of in het ergste geval zelfs verliezend.